

Sizi rahatsız etmeye geldim!
Ali Şeriatî

Fecr Yayınları 174
ALİ ŞERİATİ
Bütün Eserleri 31

Yeni Çağın Özellikleri

Eserin Orijinal Adı

Vijegîhây-i Gurûn-i Cedîd

Tercüme

Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç (1-116. sh.)
Doç. Dr. Murat Demirkol (117-255, 331-387. sh.)
Mahmut Caduk (257-329. sh.)
Esra Özlük (389-492. sh.)

Editörler

Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç
Prof. Dr. Derya Örs

Tashih ve Redakte

Hüseyin Nazlıaydın
Rufi Tiryaki

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar Sanayi ve Ticaret Ltd.Şti.
Sertifika No: 13178

ISBN 978-605-5482-40-4

3. Baskı: Mayıs 2018

Kapak ve İç Konsept: TN İletişim

Sayfa Düzeni: FCR

Baskı: Aydan Basın Yayın Ltd. Şti.
Örnek Sanayi Sitesi Alinteri Bulv. 364. Sk. No: 4
Tel: 0312. 354 46 27 Ostim/Ankara

FCR Yayın Reklam Bilgisayar

San. ve Tic. Ltd. Şti.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sok. No: 14/1
Ulus - Altındağ / Ankara
Tel : 0312. 310 08 60
Faks : 0312. 311 47 89
web : www.fcr.com.tr
e-posta : fcr@fcr.com.tr

ALİ ŐERİATI

Yeni ağ'ın Özellikleri

FEER

Ankara 2018

İÇİNDEKİLER

- 08 Ali Şeriatî
- 09 Yayıncının Notu
- 13 Farsça Yayıncının Notu

BİRİNCİ BÖLÜM

- 17 **Felsefenin Tekâmül Tarihi**
- 23 Felsefe
- 24 Doğu'da Felsefe
- 24 Batı'ya Gidiş
- 25 Tabiatçılar (Naturalistes) ve Maddeciler (Matérialistes) Çağı
- 26 Sofizm (Sophisme) Çağı
- 27 Sokrat Çağı
- 28 İskenderiye'de Felsefe
- 29 İslam
- 30 Skolastik (Kilise Felsefesi)
- 32 Rönesans (La Renaissance): Sanat, Edebiyat, Bilim ve Felsefe Çağına Dönüş
- 36 Son Aşama

İKİNCİ BÖLÜM

- 39 **Bilim Metodolojisi**
- 41 Tarihi Aşamaları "Kestirmeden Aşma"da İslam'ın Rolü
- 42 İslam Hukukunun Önemi
- 43 Batı'daki Anlamıyla Feodalizm Doğu'da Yoktur
- 43 Genel Yargıların Yeniden Gözden Geçirilmesi İçin Fikri Cesaret
- 45 Dinle Karşı Karşıya Gelmede Avrupa Tecrübesi
- 47 Katolik Dininin Rolünü Bütün Dinlere Amiyane Genellemek
- 51 Orta Çağ'da Bilim ve Dinin Gerilemesine Etken Olan Yanlış Bilimsel Düşünüş Metodu
- 64 Yunanlaşmanın İslam Medeniyetine Nüfuzu
- 65 Kur'an'ın Tümevarımsal, Somut ve Deneysel Metodu
- 68 Kur'an Surelerinin Tasnifi

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

- 71 Rönesans'ın İktisadî Kökleri
- 74 Batılı Teorilerdeki Irkçı Damarlar
- 81 Birkaç Terimin Açıklanması
- 83 Orta Çağ'ın Özellikleri
- 92 Rönesans Nedir?
- 94 Burjuvazinin Doğuş ve Gelişmesinin Niteliği
- 99 Burjuvazi Nedir, Burjuva Kimdir?
- 104 Protestanizm
- 110 Haçlı Seferi Değil Haçlı Göçü
- 117 Dinî Toplumda Aydınların Misyonu

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

- 119 Eski Çağ - Orta Çağ ve Yeni Çağ'ın Özelliklerine Bir Bakış
- 121 Müslümanların İcat ve Keşifleri
- 128 Eski Çağ'ın Özellikleri
- 136 Orta Çağ'ın (Dinî Çağ) Özellikleri
- 142 Orta Çağ Döneminden Yeni Çağ Dönemine Geçişin Kökleri
- 155 Yeni Çağ'ın Özellikleri
- 162 Geçiş Döneminin Tanımı
- 162 Geçiş Döneminin Özellikleri
- 167 Şahsiyet Bozukluğunun Nedenleri
- 179 Aydınların Misyonu Nedir?
- 181 Entelijansiya Sınıfının Özellikleri
- 186 Şiddetli Bilimsel Gurur
- 188 Bireycilik ya da Bireyliğe Yöneliş, Bencilik (İndividüalizm)

BEŞİNCİ BÖLÜM

- 195 Orta Çağ ve Yeni Çağ'ın Özelliklerine Dair Kısa Bir Değerlendirme
- 197 İnsan Bilimleri Araştırmasında Araştırmacının Rolü
- 200 Tarihî Dönemlerin Ayrılması
- 201 Orta Çağ'ın Özellikleri
- 203 Rönesans'ın Çelişkileri
- 210 Haçlı Seferleri ve Rönesans'a Etkisi

- 212 Siyantizm Öğretisinin Esasları
- 214 Entelektüel Sınıf
- 220 Burjuvazi Nasıl Ortaya Çıkar?
- 222 Burjuvazinin Özellikleri
- 223 Geçiş Dönemi ve Belirtileri
- 224 17. Yüzyılın Özellikleri
- 226 Büyük Fransız Devriminin Sebebi
- 232 Batı'da Sanayi ve Din İlişkisi
- 234 17. Yüzyılda Burjuvazi ile Sanayi Arasındaki Uyum
- 237 Para, Makine ve Burjuva
- 239 Asimile ile Entelektüel Arasındaki Fark
- 240 Üçüncü Dünya Entelektüeli

ALTINCI BÖLÜM

243 Yarının Tarihine Bakış

YEDİNCİ BÖLÜM

259 Yeni Skolastik

- 261 Tarih Boyunca İlimin Rehberlik, Kutsallık, Misyon ve Niteliği
- 262 Orta Çağ'da Kilisenin Pençesinde İlimin Esareti: Eski Skolastik
- 265 İlimin Kilisenin Prangasından Kurtulması, Yeni Medeniyetin Ortaya Çıkışı Etkeni
- 266 Scientismın Ortaya Çıkışı
- 267 İlimin Yenilgisi ve Çağ'da Dönemde İlme Karşı İnançsızlık
- 267 Yeni Çağ'da İlimin Hedefi: Kudret Elde Etmek
- 270 İlimin Görevinin Bozulması İnsanın Bozulması Sonucunu Doğuruyor
- 271 İlimin Para İle Barışı
- 272 Huzur Araçlarını Temin Etmek İçin, Huzuru Feda Etmek
- 273 İnsanın Dâhilî Düşmanı: İhtiyaç ve Yapay Tüketim
- 275 Yeni Skolastik: İlim Kapitalizmin Hizmetinde
- 277 Bugünün İnsanın Sembolleri
- 279 İman ve İrfan Duygusu, İlimin Yeni Skolastiğin Pençesinden Kurtulmasının Yolu

SEKİZİNCİ BÖLÜM

281 Makinizmin Esaretindeki Makine

- 292 Bilim Felsefesinde Toplumsal Sınıflar
- 294 Bilim Felsefesinde Alt Yapı ve Üst Yapı
- 295 İlk Komün

- 296 Kölelik
- 297 Serflik
- 297 Feodalite
- 297 Burjuvazi
- 298 Kapitalizm
- 298 Sınıfsız Toplum
- 298 Mülkiyet Alt Yapıdır
- 301 Dinlerin ve Ekollerin Ortaya Çıkarılma Nedeni
- 303 İlim Burjuvazinin Hizmetinde
- 305 Makinenin Özellikleri
- 307 Makinenin Evrenselleşmesi
- 310 Millî Asaletin ve İnsanın Kalıplaştırılmasının Reddedilmesi
- 312 Makinenin İnsanın İnsanî Yarısına Saldırısı
- 313 İnsan; Tüketen Hayvan!
- 314 Tüketimin Yatay ve Dikey Tarzda Gelişmesi
- 318 Bürokrasinin Ortaya Çıkışı
- 319 Faşizm
- 320 İstismanın Şiddetlenmesi
- 321 Kapitalizmin Aklının Başına Gelmesi

DOKUZUNCU BÖLÜM

333 Medeniyet ve Modernizm

ONUNCU BÖLÜM

359 Sınıfsal Bilinç Durumu

370 Asimilasyon

ONBİRİNCİ BÖLÜM

377 Üçüncü Dünyada Öze Dönüşün Bazı Öncüleri

383 Frantz Fanon

391 Ekler

393 Kapalı Dünyagörüşü ve Açık Dünyagörüşü

404 Açık Dünyagörüşüne Ortam Oluşturan Hicret

412 Bilimci Sosyoloji

416 Medeniyet Türlerinin Birbirine Dönüşümünde Darwincilik

418 Üçüncü Dünya Dile Geliyor

422 Gerçekçi Aydın ve Taklitçi Aydının Gözünde Din

425 Yüksek Ahlâk Örnekleri Bhamdoun'da Değil İslam'dadır

477 Hasan el-Emîn Konferansına Bir Giriş

ALİ ŐERİATI

23 Kasım 1933'te Horasan eyaletine bağlı Sebzivar'ın Mezinan köyünde dünyaya geldi. 1950'de Meşhed'deki Öğretmen Koleji'ne girdi. 1952'de Meşhed yakınlarındaki Ahmedâbâd köyünde öğretmenliğe başladı. 1955 yılında Mekteb-i Vâsita'yı yazdı. Ebuzer-i Gıfari'yi tercüme etti. 1956'da Meşhed Üniversitesi'ne girdi. Ulusal Direniş Hareketi'ne üye olduğundan, babası ve diğer üyelerle birlikte tutuklandı, altı ay tutuklu kaldı. 1959'da Alexis Carrel'den Dua'yı tercüme etti. Üniversiteden başarıyla mezun oldu. 1960'ta Fransa'ya gönderildi, orada sosyoloji ve dinler tarihi üzerine çalıştı. Cezayir Kurtuluş Hareketi'ne aktif olarak katıldı. Bu faaliyetlerinden dolayı Paris'te tutuklandı; bu arada birçok makale, konuşma ve çevirisi değişik dergilerde yayımlandı. Sosyoloji ve dinler tarihi alanında doktorasını tamamlayarak 1962'de İran'a dönerken sınırda tutuklandı; aylarca hapiste kaldı. Hapisten çıktıktan sonra öğretmenlik yapmaya başladı ve Meşhed Üniversitesi ve diğer merkezlerde konferanslar verdi. Hüseyiniye-i İrşad 1973 Eylül'ünde kapatıldı. Savak, Şeriatî'yi aramaya başladı. Kendisini bulamayınca babasını tutukladı. Babası bir yıl kadar hapsedildi. Şeriatî teslim oldu ve on sekiz ay hücrede kaldı. 1975-77 arası Savak'ın takibinden sürekli kaçıp başkalarının evlerinde kalarak çalışmalarına devam etti. Sabahlara kadar süren konuşmalar yaptı. 16 Mayıs 1977'de Avrupa'ya hicret etti. Otuz gün sonra İngiliz İstihbaratı'nın yardımıyla Savak tarafından şehit edildi.

YAYINCININ NOTU

Yaynevimiz, Şeriatî düşüncesini külliyyat olarak okurlarına sunmakla önemli bir hizmet vermektedir. Merhum Şeriatî, dünyanın bugün yaşayan iki önemli medeniyeti olan, İslam ve Batı medeniyetini yakından tanıma fırsatı bulmuş ender şahsiyetlerden biridir. Dahası, bir sosyolog gözüyle incelediği konuları, dahiyane bir düşünce işçiliği ile işlemiş ve Fars edebiyatının kendisine kazandırdığı akıcı üslupla ortaya koymuştur. Bilimsel liyakati, özgün bakış açısı, dindarlığı ve inandığı doğrular uğruna can verecek kadar yürekli kişiliği ile sadece İran gençliğini arkasından sürüklemekle kalmamış, dünya Müslümanlarının öze dönüş çabasına katkıda bulunarak bir döneme damgasını vurmuştur. Onun bu özgün ve özgürlükçü tutumu, sadece İslam düşmanlarının tepkisini çekmekle ve onlar tarafından şehit edilmekle kalmamış, dost ve kardeş bildiği Müslümanlardan da çok büyük tepkiler almıştır. Çünkü onun düşünceleri, Batılı saldırı karşısında çok derin ve güçlü bir mukavemet oluştururken İslam geleneğini kirleten ve çöküntüye sebep olan bidat ve hurafelere de ağır darbe indiriyordu. Tabii bu da bilinçsiz kesimler nezdinde İslam'ın kendisine yapılan bir saldırı olarak algılanıyordu.

Kendi tabiriyle içinde doğup büyüdüğü geleneksel Safevî Şiîliğine yönelttiği eleştiriler yüzünden İran'da dışlanırken, Şiî bakış açısı nedeniyle de Sünnî dünyadan önemli tepkiler almıştır. Ancak Şeriatî, her ne kadar Ali Şiası ve Safevî Şiası ayrımı yapsa ve Safevî Şiîliğini eleştirse de eleştirdiği düşünceden bütünüyle kurtulamamış ve söz konusu etkilerle Sünnî dünyanın kabul

edemeyeceği kimi düşünceler serdedebilmiştir. Sahabiler hakkında kullandığı ifadeler hoşgörü sınırını zorlayan kusurlar olarak değerlendirilebilir. Ayrıca yaşadığı çağ ve çevrenin etkisiyle Fransız sosyalistlerinden etkilendiği ve kimi yorumlarında bu etkinin izlerinin görüldüğü de söylenebilir.

Ali Şeriati'nin de her insan gibi hata edebileceğini, hatalarının ve savaplarının sadece kendisini bağlayacağını okuyucunun takdir edebileceğine inanıyoruz. Fecr Yayınevi olarak, ölçümüzün Kur'an-ı Kerim ve onun numune-i timsali olan Hz. Peygamber (a.s) olduğuna inanıyor, Şeriati de dahil bütün insanların bu ölçüler içinde değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Onun her görüşünü onaylamadığımız halde eserlerini yayınlıyor, ama katılmadığımız görüşlerine de müdahale etmeyi uygun görmüyoruz. Çünkü böyle bir müdahalenin düşüncelerin doğru anlaşılmasına engel olacağı, bunun da hem yazar hem okur açısından bir hak ihlali sayılacağı kanaatindeyiz. Buna rağmen kimileri, tasvip etmedikleri düşüncelerden dolayı bilinçsiz okuyucuların olumsuz etkileneceği gerekçesiyle vebal alacağımızı düşünemirler. Fakat biz, genelde Müslüman olmanın, özelde Şeriati okuru olmanın, okuduğu her şeyi kabullenen değil, eleştiren bir seviye gerektirdiğini düşünüyoruz. Dolayısıyla bütün olumsuzluklarına ve kusurlarına rağmen Şeriati'nin o engin birikiminin bizlere çok şey kazandırdığına ve kazandıracığına inanarak eserlerini külliyat olarak yayınlamaya karar vermiş bulunuyoruz. Buna paralel olarak hem Fars hem de Türk edebiyatına vukufiyetiyle temayüz etmiş mütercimlerden oluşan bir heyet oluşturarak eserlerin en az hata ile çevrilmesine de özen gösterdik. Bu nedenle tercümeleler, sadece söz konusu eserleri dağınık vaziyette sunulmaktan kurtarmayacak, Şeriati okurunun liyakatsiz tercümelelerden çektiği sıkıntıları da asgariye indirecektir.

Külliyattaki kitapların bazılarında yazara ait olmayan dipnotlar yer almaktadır, İran'daki Dr. Ali Şeriati Eserlerini Derleme Bürosu tarafından eklenen notların sonunda (Derleyen), yayınevi-

miz tarafından ilave edilen notların sonunda (Fecr), mütercimlerin ilave ettiği notların sonunda ise (Çev.) ifadeleri kullanılmıştır. Bunların dışındaki dipnotlar Ali Şeriatî'ye aittir.

Bütün hassasiyet ve çabamıza rağmen, insan olmamız hasebiyle gözümüzden kaçan kusurlar olursa okurumuzdan özür diler, eleştirilerine müteşekkîr kalırız. Bu vesileyle Şeriatî'ye Allah'tan rahmet diler; başta değerli mütercimler olmak üzere, editörlere, tashih ve redakte heyetine ve eserlerin sizlere ulaşmasında emeği geçen bütün dostlara gönülden teşekkür ederiz.

FECR YAYINEVİ

FARŞA YAYINCININ NOTU

Elinizdeki kitap, aşağıda belirtildiği üzere 11 esas bölüm ile 8 kısmı kapsayan eklerden oluşmaktadır:

1- Felsefenin Tekâmül Tarihi: Bu bölüm büyük ğretmenin Tir 1334'te (Haziran-Temmuz 1955) yayımlanan ilk eserlerinden-dir.

2- Bilim Metodolojisi: Tahran Yüksek Ticaret Okulunda 19. 9. 1348 (10. 12. 1969) tarihinde yapılan konuşmadan oluşmaktadır. Konuşma kasetinin çözümünden oluşan metnin ilk birkaç sayfasında yapılan tashih ve eklemeler, Şehit ğretmen (Őeriatı) tarafından yapılmış olup biz, onun son bakış açısının tam olarak intikal ettirilmesi amacıyla alt başlıklar tasarladık.

3- Rönesans'ın İktisadı Kökleri: Bu bölüm de Yüksek Ticaret Okulunda zer 1349 (Kasım-Aralık 1970) tarihinde yapılmış bir konuşmadır. Rönesans'ın İktisadı Kökeni (RiŐe-i İktisdi-yi Ronesans) adıyla yayımlanmış olan kitapla karşılaştırmak için bu konuşmanın kasetini bulamadığımızdan, kaçınılmaz olarak bu kitabın metnini esas aldık ve zorunlu tashihlerden sonra bu kitaba aldık.

4- Eski ağ, Orta ağ ve Yeni ağ'ın zelliklerine Bir Bakış: Meşhed Üniversitesi Tarih Bölümü nc yıl Şifahi derslerinden olup aynı dönemde (1348/1969 yılında) ilk önce öğrenciler tarafından kasete kaydedilmif, sonra da metni teksir edilmiştir. Esas metnin bölümleri arasında düzen ve konu bütünlüğü sağlamak için bunların "nc Dünyada ze Dönüşün Bazı ncleri" gibi kısımlarını esas metnin sonuna, "Kapalı

Dünyagörüşü ve Açık Dünyagörüşü”, “Açık Dünyagörüşüne Ortam Sağlayıcı Hicret”, “Bilimci Dünyagörüşü” ve “Medeniyet Türlerinin Birbirine Dönüşümünde Darwincilik” başlıklarını taşıyan diğer dört bölümü ise esas metinle uyumsuz olmaları nedeniyle “Ekler” kısmına aktardık.

5- Orta Çağ ve Yeni Çağ'ın Özelliklerine Dair Kısa Bir Değerlendirme: Bu bölümün ana kaynağı, öğrencilerden biri tarafından Şehid öğretmen'in Meşhed Üniversitesinde verdiği şifahi derslerden tutulan notlar olup ne yazık ki öğrencinin ne okuduğu bölüm bellidir, ne de yılı.

6- Yarının Tarihine Bakış: Hüseyniye-i İrşâd'da 20. 7. 1348 (12. 10. 1969) tarihinde yapılmış bir konuşmadır.

7- Yeni Skolastik: San'atî Şerif (Eski Âryâ Mihr) Üniversitesinde yapılmış bu konuşmanın tam tarihi belli değildir.

8- Makinizmin Esaretindeki Makine: Tahran Politeknik Fakültesinde 5. 6. 1350 (27. 8. 1971) verilmiş bir konferanstır.

9- Medeniyet ve Modernizm: Bu bölüm 19 Ordibihişt 1348 (9 Mayıs 1969) tarihinde Hüseyniye-i İrşâd'da yapılmış bir konuşmadır.

10- Sınıfsal Bilinç Durumu: Şeriatî'nin bir grup Petrol Fakültesi öğrencisiyle 1350 (1971) yılında yaptığı sohbetin bazı kısımları olup bundan önce *Peyam* dergisinde yayımlanmıştı.

11- Üçüncü Dünyada Öze Dönüşün Bazı Öncüleri: Dördüncü maddeye bakınız.

12- Ekler, aşağıdaki bölümlerden oluşmaktadır:

a) Kapalı Dünyagörüşü ve Açık Dünyagörüşü: Dördüncü maddeye bakınız.

b) Açık Dünyagörüşüne Ortam oluşturan Hicret: Dördüncü maddeye bakınız.

c) Bilimci Sosyoloji: Dördüncü maddeye bakınız.

d) Medeniyet Türlerinin Birbirine Dönüşümünde Darwincilik: Dördüncü maddeye bakınız.

e) Üçüncü Dünya Dile Geldi: Şehid Öğretmenin yayımlanmış el yazılarından olup yazıdaki cümlelerden birini başlık yaptık.

f) Gerçekçi Aydın ve Taklitçi Aydının Gözünde Din: Başlığı tarafımızdan belirlenen bu bölüm, daha önce "Aşk-Tevhid" adıyla külliyyatın ikinci kitabı (Kendini Devrimci Yetiştirmek) içerisinde basılmış olan bir müsvedde çalışmanın devamıdır. Önceki sekiz kitabı hazırlayanlar bu bölümün varlığına değinmemiş ve bu kısmın kitaba alınmayışına dair bir gerekçe de göstermemişlerdir. Ayrıca külliyyatın ikinci kitabında bazı müsvedde örnekleri arasında "Aşk-Tevhid" in son sayfası da vardır ve metnin devamına ait satırlar hafzedilmiş olup bununla ilgili hiçbir açıklama yapılmamıştır! Külliyyatın ikinci kitaptaki müsvedde sayfa örneğiyle elinizdeki kitapta basılan örneğin karşılaştırılması bu farkı gösterecektir.

g) Yüksek Ahlâk Örnekleri Bihamdun'da Değil İslam'dadır: Muhammed Hüseyin Âl-i Kâşifu'l-Gitâ'nın emperyalizmi eleştirmek amacıyla yazılmış bir mektuba yazdığı cevaptan ibaret olan bu bölüm, Şehid Öğretmen tarafından tercüme edilip 1333 (1954) yılında aynı adla kitap olarak yayımlanmıştır. Zikredilen bu kitap, ikinci basımı asıl kitabın ikinci basımına yapılmış eklemelerin tercümesini ve editör tarafından yazılmış açıklama ve ekleri de içerdiğinden, yayın kuruluşumuz, sadece Şeriatî'nin tercümesini almakla yetinmiş ve diğer kısımları kitaba almaktan kaçınmıştır.

h) Hasan el-Emîn Konferansına Bir Giriş: Bu bölüm, Sayın Hasan Emîn'in kişilik ve eserlerine dair bir değerlendirme olup kendilerinin konferansından önce Şeriatî tarafından 10. 8. 1351 (1. 11. 1972) tarihinde Hüseyniye-i İrşad'da sunulmuştur.

Son olarak, aşağıdaki hususları hatırlatalım:

- 1- Bir kelime ve ibare eklenmesi zorunlu görüldüğü durumlarda bu kelime veya ibareleri köŐeli parantez [ ] içinde verdik.
- 2- Okunması ve hatta tahmin edilmesi imkânsız olan kelime veya kelimeler ...* ile gösterildi.

Şehid Dr. Ali Şeriatî Külliyyatını
Düzenleme ve Tanzim Bürosu